

praebent, illi sibi falso persuadent, se esse convictos. Persuasio itaque (*passive sumta*) definiiri potest per assensum, qui praebetur propositioni, nondum sufficienter explicatae et demonstratae.

CAPVT VIII.

DE

MODO ALIOS CONFVTANDI.

§. 498.

CVM alios conuincimus erroris; tum illos dicimus *refutare*.

§. 499. *Quicumque alterum refutare vult, ille debet demonstrare falsitatem propositionis, quam alter pro vera habet. Demonstr.* Cum alios conuincamus tum, cum demonstrationes, legitime concinnatas, in subsidium adhibemus (§. 487.); consequens est, vt, si alios erroris conuincere volumus, debeamus demonstrare, propositionem, quam alter pro vera habet, esse falsam (§. 331.). Alios erroris conuincere est refutare alios (§. 498.) E. qui alios vult refutare, debet demonstrare, falsam esse propositionem, quam alii pro vera habent.

§. 500. Hinc intelligi potest, quomodo refutatio a qualicumque impugnatione differat. *Impugnamus* alium, si insufficienter, scilicet ex principiis incertis et precariis, probamus, alterum errasse.

§. 501. *Propositio vera non potest refutari. Demonstr.* Si propositio vera posset refutari; tunc demonstra-

monstrari posset, propositionem veram esse falsam (§. 499.). Cum vero omne id, quod legitime demonstratur, verum sit (§. 399.), verum quoque esset, propositionem veram esse falsam. Absurdum autem et impossibile est, vt propositio vera simul sit falsa (*per princ. contrad.*) E. absurdum quoque et impossibile est, vt propositio vera refutetur.

Impugnari quidem potest propositio vera, i. e. possunt varia dubia, quae nituntur principiis insufficientibus et dubiis, ipsi in speciem obuerti, sed refutari nunquam potest.

§. 502. *Ex quo vides clarissime, propositionem, quae legitime demonstrata est, non posse refutari. Demonstr.* Cum propositio, quae legitime demonstrata est, sit necessario vera, (§. 399.), vera autem propositio refutari nequeat (§. 501.): consequens est, vt propositio, quae legitime demonstrata est, non possit refutari.

§. 503. *Si itaque propositionem tuam demonstrasti legitime, contrariam iam refutasti. Demonstr.* Si propositionem tuam legitime demonstrasti, eo ipso euicisti, eam esse veram (§. 399.). Si euicisti per demonstrationem, tuam propositionem esse veram, demonstrasti eo ipso, contrariam propositionem esse falsam; quia contraria propositio non potest simul esse vera; alias non esset contraria, adeoque contrariam propositionem iam refutasti (§. 499.).

§. 504. *Quemadmodum alium conuincimus vel a priori vel a posteriori (§. 487.), item vel per demonstrationem directam et ostensiuam vel per demonstrationem indirectam et apogogicam (§. 483.): ita datur quoque*

quoque modus refutandi a priori et posteriori, neque minus refutatio directa siue ostensiva, et refutatio indirecta siue apogogica locum habet.

§. 505. Quemadmodum porro alterum confuturus sensum propositionis, de qua convictio instituitur, distincte explicare debet (§. 498.): ita confutaturus alterum propositionem explicet ex mente affirmantis, et demonstrandum est, quod scilicet, hic, nec alius sensus sit auctoris, quem confutare volumus. Quod vocamus *statum controversiæ formare*.

§. 506. Hoc ipso evitamus omnem *logomachiam*, quæ est impugnatio propositionis, cui respondentem notionem veram agnoscit impugnans, sed quam ipse aliis verbis exprimit.

§. 507. Ex regulis convictionis cetera refutatoris requisita intelligi et diiudicari possunt, quæ paucis sumus enumeraturi.

I. Si alter, quem confutare vis, incommoda usus fuerit dictione, admoneri poterit, ut dictionem corrigat. II. Directe refutaturus alterum, ostendat modum, quo alter in errorem incidit specialiusque indicet errorem, aut in principiis, aut in modo concludendi commissum. III. Confutare qui vult alterum, caueat, ne alterius, quem confutare vult, attentionem turbet (§. 493.) adeoque fugiat convicia et aculeata dictoria (§. 496.)

§. 508. Hinc conficitur, a consequentiis periculosis, quæ non animo refutandi, sed nocendi formantur, esse abstinendum. *Demonstr.* Cum eiusmodi consequentia ideo tantum formantur, ut alteri noceatur eiusdemque existimatio in discrimen vocetur; intelligitur, eiusmodi consequentias, quæ non tam animum veritatis cupidum, quam cupiditatem nocendi, aliorumque risui ad-

versa-

uerfarium exponendi, declarant, hominem, qui refutari debet, turbulentis implere affectibus. Quia vero alterum conuicturus erroris, non debet ipsum multis disturbare affectibus (§ 494.): consequens est, ut refutaturus alterum, non debeat ipsum ridiculis et periculosis consequentiis onerare.

Complurium hic mos est in confutando, ut, cum fundamenta errorum conuellere deberent et subruere, fundamentum falsitatis intactum relinquunt, oppido ad consequentias consequentiarum confugientes. Non quidem omnes volumus reiici consequentias, sed id tantum submonemus, cautiones permultas circa consequentias formandas obseruari debere, quarum nonnullas easque potiores hic adiciemus. α) *Consequentiae si formantur, non formentur ex verbis nude spectatis, sed ex vero eorumdem sensu.* β) *Consequentiae formentur ex verbis, non extra, sed intra contextum spectatis.* γ) *Opus est, ut consequentia prono nexu ex propositionibus fluat, non vero per multas detorsiones et fiduculas quasi inde extorqueatur.* δ) *Requiritur, ut consequentiam, quae ex alicuius auctoris placitis fluit, non ipsi auctori semper imputemus, quippe qui fortasse hanc periculosam consequentiam non introscepit.* ε) *In primis vero ab eiusmodi consequentiis, quae tantum illudendi et nocendi causa formantur, abstinendum est (§ 495.).* Has cautiones illustrabimus pluribus exemplis in lectionibus. Conf. interim HOLMANNI *dissert. de Iure Consequentiarum* 1726. Vitemb. habita, et HORNISEL in *Tract. von der Consequentien-Macheren*.

§ 509. Qui eiusmodi consequentias formant, ut exponant dissentientes tantum risui aliorum, eorumque famam in discrimen vocent, veritatis studio neglecto, dicuntur *consequentiarum fabri*, (*Consequentien-Macher.*)

Hi consequentiarum fabri, qui dissentientes ridiculis et periculosis consequentiis, nocendi causa, onerant, 1) primam, quam formant consequentiam precario assumunt, 2) ex hac, quam sine ratione assumunt, deducunt plures, et, verbis dissentientium

um in peruersum sensum detortis id agunt, vt ipsis multa periculosa et veneni plena impudent.

§. 510. *Hos consequentiaris stolidissime agere in refutando, ex dictis constat. Demonstr.* Cum consequentiaris consequentis suis ridiculis famae dissentientis et fortunae nocere studeat (§. 509.): consequens est, vt consequentiaris dissentientem in statum turbulentorum affectuum coniciat, adeoque media conuictioni contraria adhibeat (§. 496.) Quo ipso consequentiaris stolidissime agere, cum confutare alios volunt, plus satis intelligitur.

§. 511. *Argumenta ab inuidia ducta* appellantur rationes illae, quibus viuimus, vt dissentientem eiusque placita aliis exosa reddamus, quo opprimantur.

§. 512. Hinc vides, consequentiaris vti argumento ab inuidia ducto (§. 506. §. 511.).

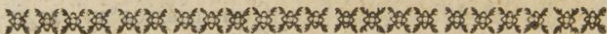
§. 513. Qui argumentis ab inuidia ductis in confutando viuunt, varias adhibent machinationes, quibus aduersarium in vitae et famae discrimen adducere conantur.

I. Sententiam eius, quem refutare volunt, male explicant. II. Dogmata eius, quem confutare nituntur, conferunt cum placitis hominum iam iniurorum. III. Exaggerant momentum quaestionis. IV. Nominibus inuidiosis doctrinam aduersarii infamant. V. Retinent argumenta, quibus aduersarius vtitur. VI. Tacent commoda, ex sententia aduersarii expectanda, et incommoda cumulant, quibus ipsa premitur. Plures modos, quibus ii, qui argumentis ab inuidia ductis vti consueuerunt, aduersarium aliis infensum reddere conantur, recenset CLERICVS in disert. theologica de *Argumento theologico ab inuidia ducto*.

§. 514. Colligitur ex his, argumentum ab inuidia ductum in confutando neutiquam esse adhibendum. *Demonstr.*

monstr. Cum turbulentis affectibus alterum conuicturi aduersarium implere non debeamus (§. 494.): consequens est, ut eiusmodi argumenta in confutando non adhibere debeamus, quae alios affectibus turbulentis implent. Cum vero argumentum, ab inuidia ductum, aduersarium in affectum irae et tristitiae non possit non conuincere; quia in hoc argumento aduersarii siue dissentientis fama et fortuna labefactatur: palam est, argumentum, ab inuidia ductum, esse in confutando nequiquam adhibendum.

Hos impugnatore, qui periculosis consequentiis, et argumento ab inuidia ducto vsi, sub praetextu veritatis defendendae, dissentientes in discrimen famae, fortunae, immo vitae adducere conantur, vocat *WOLFIVS persecutores*. *Conf. Log. Lat. p. 752.*

CAPVT IX.

DE

MODO SE DEFENDENDI.

§. 515.

QVI demonstrat, se ab altero non esse confutatum, ille se aduersus dissentientem defendere dicitur. Qui vero insufficienter tantum probat, se ab altero refutatum non esse, is defensionem sui tentare dicitur.

§. 516. *Ex quo patet, si propositio reuera refutata est, tum defensionem nullam posse habere locum, quamuis ab imperitis defensio tentari possit. Demonstr.* Si propositio reuera refutata est: tum demonstratum est, propositionem esse falsam (§. 499.), adeoque etiam necessario propositio refutata erit falsa, quia omne, quod